

Η διακυβέρνηση Ομπάμα και η Ευρύτερη Μέση Ανατολή

Σωτήρης Ρούσσος*

«Ολοι οι πόλεμοι πρέπει να τελειώνουν» είναι ο τίτλος ενός σημαντικού βιβλίου του Φρεντ Ικλέ, πρώην αξιωματούχου του Πενταγώνου και στρατηγικού αναλυτή. Στη Μέση Ανατολή ο Μπάρακ Ομπάμα πρέπει να τελειώσει δύο πολέμους, να μην αρχίσει έναν τρίτο και να κάνει μια ειρήνη. Αν θέλαμε να δούμε όλα αυτά με το πρίσμα των αμερικανικών προτεραιοτήτων, θα πρέπει να τελειώσει ο πόλεμος στο Αφγανιστάν, να μη γίνει σύγκρουση με το Ιράν, να συντελεστεί η ομαλή αποχώρηση από το Ιράκ και να επιτευχθεί ειρήνη μεταξύ Ισραήλ και των εναπομεινάντων Αράβων «αντιπάλων» Παλαιστινίων και Σύρων. Μοιάζει ακατόρθωτο εγχείρημα.

Το πρώτο μέλημα βέβαια στην περιοχή της ευρύτερης Μέσης Ανατολής είναι η αντιμετώπιση της κατάστασης στο Αφγανιστάν και της διεύρυνσης της αστάθειας στο πυρηνικό Πακιστάν. Αυτή η διεύρυνση της αστάθειας μπορεί να περιλάβει και άλλες χώρες όπως η Ινδία, το Ιράν αλλά και την Κεντρική Ασία και κατ' επέκταση την Κίνα. Η σημερινή έξαρση της εξέγερσης ιδιαίτερα στις αυτόνομες συνοριακές περιοχές του Πακιστάν με το Αφγανιστάν, οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στη μετακίνηση Πακιστανών μουτζαχεντίν (πολλοί από αυτούς πρώην στελέχη του πακιστανικού στρατού και των μυστικών υπηρεσιών) από το Κασμίρ και στην εκεί εξέγερση στις συνοριακές περιοχές, ενισχύοντας τους Ταλιμπάν, Αφγανούς και Πακιστανούς. Αυτοί οι νεο-Ταλιμπάν θα αντιπαρατεθούν στην αύξηση των αμερικανικών δυνάμεων που υποσχέθηκε ο Ομπάμα. Όπως όμως φάνηκε και στο Ιράκ, μόνο η αύξηση των δυνάμεων, χωρίς πολιτική συμφωνία και στρατιωτική συνεργασία κάποιων από τους εξεγερθέντες, στην περίπτωση μας τους Ταλιμπάν, είναι μάλλον ατελέσφορη. Συμφωνία με τους Ταλιμπάν ή μέρους αυτών και συμμετοχή τους στη νομή της κεντρικής εξουσίας σημαίνει ιδεολογική αναγνώριση του ακραίου πολιτικού Ισλάμ που εκπροσωπούν. Είναι έτοιμη η διακυβέρνηση Ομπάμα να απεμπολήσει τις διακηρύξεις για δημοκρατία και ελευθερία και να επιστρέψει σε ρεαλιστικές πολιτικές με μοναδικό κριτήριο τη περιφερειακή ασφάλεια; Ίδωμεν.

Στις σχέσεις με το Ιράν, ο Ομπάμα φαίνεται να αντιλαμβάνεται ότι η άρνηση διαλόγου δεν συμφέρει κανέναν και πάντως ενισχύει τις τάσεις για μεγαλύτερη απομόνωση, αυταρχισμό και εξτρεμισμό στην ιρανική κοινωνία και ηγεσία. Το Ιράν, με το πυρηνικό του πρόγραμμα, διεκδικεί την ηγεσία του ισλαμικού κόσμου και ασφαλώς μια θέση ανάμεσα στις ηγέτιδες δυνάμεις του κόσμου, όχι απλά της περιοχής. Κάτι τέτοιο πηγαίνει πολύ πέρα από τις καλύτερες προθέσεις οποιασδήποτε αμερικανικής ηγεσίας.

*Ο Σωτήρης Ρούσσος είναι αναπληρωτής καθηγητής και επιστημονικός υπεύθυνος της Ομάδας Μελέτης για τη Μέση Ανατολή και το Ισλάμ στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου. Η ανάλυση δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα Η Αυγή, στις 8.11.2008

Δυστυχώς για τις ΗΠΑ, η απαγκίστρωση από το Ιράκ είναι συνδεδεμένη με την πολιτική του Ιράν. Οι Σιίτες του Ιράκ δεν είναι βέβαια μαριονέτες της Τεχεράνης αλλά η τελευταία έχει κάθε λόγο να συντηρεί μια ένταση στο Ιράκ για να αποφύγει την επανάληψη του εφιαλτικού σεναρίου ενός ισχυρού και ανταγωνιστικού γείτονα. Ο ρόλος του Ιράν στη σταθεροποίηση ή μη του Ιράκ είναι κεντρικός και δεν μπορεί να αντικατασταθεί από άλλες δυνάμεις, όπως η Τουρκία ή η Σαουδική Αραβία. Ας μη ξεχνάμε ότι η βελτίωση της ασφάλειας στο Ιράκ οφείλεται στα «τείχη» που επέβαλαν ανάμεσα στις διάφορες κοινότητες οι αμερικανικές δυνάμεις. Όταν οι δυνάμεις αυτές αποχωρήσουν, τα τείχη αυτά θα πέσουν και η αιματοχυσία μπορεί να είναι πιο μεγάλη και επικίνδυνη για την περιφερειακή σταθερότητα.

Τέλος, η κατάσταση στα Παλαιστινιακά Εδάφη μοιάζει σήμερα πιο περίπλοκη από ποτέ. Χωρίς ορίζοντα διαπραγματεύσεων και με κρίση νομιμοποίησης των πολιτικών ελίτ και στο Ισραήλ αλλά και στην Παλαιστινιακή Αρχή, οι ισραηλινοί εποικισμοί συνεχίζονται, οι έποικοι γίνονται όλο και πιο επιθετικοί απέναντι στην παλαιστινιακή κοινωνία και η Γάζα μετατρέπεται σε εργαστήριο ασύμμετρων απειλών. Πόσο είναι πιθανό να αναλάβει ο νέος Πρόεδρος μια πρωτοβουλία που θα τον φέρει ίσως σε ασυμφωνία με πιστούς πολιτικούς υποστηρικτές του στην Ουάσιγκτον, την ώρα μάλιστα που θα τους έχει ανάγκη σε σκληρές πολιτικές μάχες για την οικονομία και τις κοινωνικές αλλαγές που έχει επαγγεληθεί; Πολύ απίθανο. Θα μπορούσε πάλι κάποιος να υποθέσει ότι τώρα που η αμερικανική οικονομία έχει ανάγκη το ρευστό των πλούσιων αραβικών εμιράτων, θα αυξανόταν η πολιτική πειθώ των Αράβων. Όμως, όπως έχει ήδη αποδειχθεί οι καταθέσεις των εμιράτων δεν αφορούν σε καμία περίπτωση την αραβο-ισραηλινή διαμάχη.

Με τις δύο ισχυρές δυνάμεις της περιοχής, το Ισραήλ και το Ιράν, σε εκλογική τροχιά τον Φεβρουάριο και τον Μάρτιο αντίστοιχα, αλλά και τη συνήθεια των νέων διακυβερνήσεων να μην προχωρούν σε μεγάλες πρωτοβουλίες στην εξωτερική πολιτική (ιδιαίτερα τώρα με την οικονομική κρίση στις ΗΠΑ), δεν θα πρέπει να περιμένουμε κάποια μεγάλη κίνηση το 2009, εκτός από την περίπτωση Αφγανιστάν-Πακιστάν όπου η κατάσταση είναι πραγματικά κρίσιμη. Άλλωστε δεν αρκεί στη διακυβέρνηση Ομπάμα η βούληση για μια νέα κατανόηση της ευρύτερης Μέσης Ανατολής. Χρειάζεται να αποκτήσει και τα εργαλεία για να το κάνει. Και αυτό θα χρειαστεί χρόνο.